

GRANS I PETITS “APARTHEIDS” D'ISRAEL

Xerrada pronunciada a la Cinquena Conferència Internacional de Bilín

Jonathan Cook

02/05/2010

www.jkcook.net

www.rebellion.org

Traduït de l'anglès al castellà per Carlos Sanchis i revisat per Caty R.

Els apologistes d'Israel tenen la idea de que aquest ha estat seleccionat especialment per exercir l'escrutini i la crítica. M'agradaria argumentar, però, que en la major part de les discussions d'Israel, realment això es capta molt lleugerament: que moltes característiques del règim israelià serien considerades excepcionals o extraordinàries a qualsevol altre Estat democràtic.

No és sorprenent perquè, tal com argumentaré, Israel no és una democràcia liberal, ni tan sols “un Estat jueu i democràtic” com ho afirmen els seus partidaris. És un Estat d'apartheid no només en els territoris ocupats de Cisjordània i de la Franja de Gaza, sinó també dins del propi Israel. Avui als territoris ocupats la naturalesa de l'apartheid de la dominació israeliana és irrefutable -tot i que poc mencionada pels polítics o els mitjans de comunicació occidentals-. Però dins del propi Israel en gran part es vela i s'oculta. Avui el meu objectiu és tractar de fer córrer una mica el vel.

Dic “una mica”, perquè necessitaria molt més temps del que m'han assignat per fer justícia a aquest assumpte. Hi ha, per exemple, unes 30 lleis que explícitament discriminen entre jueus i no jueus, una altra forma de referir-se a la cinquena part de la població d'Israel que són palestins i que suposadament gaudeixen de la plena ciutadania. També hi ha moltes altres lleis i pràctiques administratives israelianes que condueixen a un resultat de segregació ètnica inclús tot i que no facin tal discriminació explícita.

Així que enlloc d'intentar recórrer tots aquests aspectes de l'apartheid israelià, deixeu-me que em concentri en unes quantes característiques reveladores, qüestions sobre les que he fet un informe recentment.

Primer examinem la naturalesa de la ciutadania israeliana.

Fa unes setmanes em vaig reunir amb Uzi Oman, un professor de 86 anys de la Universitat Tècnica de Haifa, qui té un dels pocs documents d'identitat israelià que indica la nacionalitat “hebrea”. Per la majoria dels demés israelians, els seus documents i registres personals indiquen la seva nacionalitat “jueva” o “àrab”. Pels immigrants, la “juevitat” dels quals accepta l'Estat però està qüestionada per les autoritats rabíniques, s'han aprovat al voltant d'uniques altres 130 classificacions de nacionalitat, principalment relacionades amb la religió o el país d'origen de la persona. La única nacionalitat que no podrà trobar a la llista és “israelià”. Això és precisament pel que el professor Oman i dues dotzenes de persones més estan lluitant als tribunals: volen registrar-se com a “israelians”. És una lluita d'enorme importància, i només per aquesta raó estan segurs de que perdran. Per què?

Està en joc molt més que una etiqueta ètnica o nacional. Israel exclou la nacionalitat "israeliana" per garantir que, en el compliment de la seva autodefinició com "un Estat jueu", això sigui capaç d'assignar drets superiors de ciutadania a la "nació" col·lectiva dels jueus de tot el món més que al conjunt de ciutadans reals en el seu territori, que inclou a molts palestins. A la pràctica això es fa creant dues classes principals de ciutadania: una ciutadania jueva per "nacionals jueus" i una ciutadania àrab per "nacionals àrabs". Ambdues nacionalitats van ser inventades amb eficàcia per part d'Israel i no tenen cap significat fora d'allí.

Aquesta diferenciació de ciutadania està reconeguda en el dret israelià: la Llei del Retorn per a jueus permet la immigració quasi automàtica a qualsevol jueu de qualsevol part del món que ho desitgi; i la Llei de Ciutadania per a no jueus determina, en unes bases completament a part, els drets a la ciutadania de la minoria palestina del país. El que és encara més important, l'última llei suprimeix els drets dels parents dels ciutadans palestins, que van ser expulsats a la força al 1948, a tornar a la seva terra i a les seves cases. Hi ha, en altres paraules, dos sistemes legals de ciutadania a Israel, que distingeix entre els drets dels ciutadans en funció de si aquests siguin jueus o palestins.

Això, en sí mateix, compleix amb la definició d'apartheid tal com va quedar establerta per les Nacions Unides al 1973: "Qualsevol mesura legislativa o altres mesures destinades a impedir a un grup o grups racials la participació en la vida política, social, econòmica i cultural del país i la creació deliberada de condicions que impedeixin el ple desenvolupament de tal grup o grups". La clàusula inclou els drets següents: "el dret a sortir i tornar al seu país, el dret a una nacionalitat, el dret a la llibertat de moviment i residència, el dret a la llibertat d'opinió i expressió".

Aquesta separació de la ciutadania és absolutament essencial pel manteniment d'Israel com un Estat jueu. Si definís a tots els ciutadans de manera uniforme com a israelians, hi hauria d'haver una única llei en matèria de ciutadania; aleshores, a continuació, hi hauria conseqüències molt dramàtiques. La més significativa seria que deixaria d'aplicar la Llei del Retorn als jueus o s'hauria d'aplicar de la mateixa manera als ciutadans palestins permetent-los portar als seus parents exiliats a Israel -el molt temut Dret al Retorn-. En un període més o menys llarg s'erosionaria la majoria jueva del país i Israel es convertiria en un Estat binacional probablement amb una majoria palestina.

Hi hauria moltes altres conseqüències previsibles de la ciutadania igualitària. Els colons jueus, per exemple, serien capaços de mantenir el seu estatus privilegiat a Cisjordània si els palestins a Jenin o Hebron tinguessin parents dins d'Israel amb els mateixos drets que els jueus? L'exèrcit israelià seguiria sent capaç de funcionar com un exèrcit d'ocupació en un Estat correctament democràtic? I els tribunals d'un Estat de ciutadans iguals serien capaços de seguir fent la vista grossa davant les brutalitats de la ocupació? En tots aquests casos sembla poc probable que es pugues mantenir l'estatus quo.

En altres paraules, tota l'estructura del govern d'apartheid israelià dins d'Israel recolza i manté el seu règim d'apartheid als territoris ocupats. O es mantenen ambdós o cauen junts.

A continuació vegem l'assumpte del control de la terra.

El mes passat em vaig trobar amb una parella israeliana excepcional, els Zakais. Són excepcionals principalment perquè han desenvolupat una amistat profunda amb una parella palestina dins d'Israel.

Tot i que he informat sobre Israel i Palestina durant molts anys, no puc recordar haver trobat mai abans a un jueu israelià que tingués un amic palestí de la forma que els tenen els Zakais.

És cert que hi ha molts jueus israelians que presumeixen de tenir un amic "àrab" o "palestí" perquè bromegen amb el tipus la tenda d'humus del qual freqüenten o amb el qui repara el seu cotxe. També hi ha jueus israelians -i són un grup summament important- que estan fermament al costat dels palestins en batalles polítiques com les de Bilín o Sheikh Jarrah a Jerusalem. En aquests llocs els israelians i els palestins, contra vent i marea, han aconseguit forjar autèntiques relacions d'amistat que són vitals per derrotar al règim d'apartheid israelià.

Però la relació dels Zakais amb els seus amics beduïns, els Tarabins, no és aquesta classe d'amistat. No es basa ni està configurada per una lluita política emmarcada per la ocupació d'Israel. No és una amistat tímida i no té cap objectiu més enllà de la pròpia relació. És una amistat -o almenys així em va semblar- d'autèntica igualtat. Una completa i íntima amistat. Quan vaig visitar als Zakais vaig adonar-me de que és un visió increïblement inusual a Israel.

La raó de la gran separació dels mons culturals i emocionals dels ciutadans jueus i palestins a Israel no és difícil d'entendre: viuen en mons físics completament separats. Viuen apart en comunitats segregades, separades no per elecció, sinó segons les normes i procediments legals obligatoris. Inclús en el grapat de suposades ciutats mixtes, jueus i palestins generalment viuen apart, en barris diferents i clarament definits. I per tant no és sorprenent que la qüestió a la que em va conduir la visita als Zakais fos la pregunta de si un ciutadà palestí té dret a viure en una comunitat jueva.

Els Zakais volen llogar als seus amics, els Tarabins, la seva casa al poble agrícola de Nevatim, al Negev, actualment una exclusiva comunitat jueva. Els Tarabins s'enfronten a un seriós problema d'habitatge a la seva pròpia comunitat beduïna veïna. Però el que els Zakais han descobert és que hi ha immensos obstacles socials i legals pels palestins per moure's fora dels seus ghettos, en els que se suposa que han de viure. No només s'oposa el lideratge elegit de Nevatim a que la família beduïna entri a la seva comunitat, sinó també els tribunals israelians.

Nevatim no és excepcional. Hi ha més de 700 comunitats rurals similars -sobretot kibutz i moshavin- on s'impedeix viure als no jueus. Controlen la major part del territori habitable d'Israel, la terra que una vegada va pertànyer als palestins, ja fossin refugiats de la guerra de 1948 o ciutadans palestins als qui els han confiscat les seves terres conforme les lleis especials.

Avui, després d'aquestes confiscacions, almenys el 93% d'Israel està nacionalitzat -és a dir, es manté en dipòsit no només pels ciutadans d'Israel, sinó pel poble jueu de tot el món- (Aquí, altre cop, hauríem d'assenyalar una de les conseqüències importants de la ciutadania diferenciada que acabem de considerar).

L'accés a la major part d'aquestes terres nacionalitzades està controlat per comitès d'investigació, supervisada per organitzacions sionistes quasi governamentals i que no han de rendir comptes totalment, com l'Agència Jueva i el Fons Nacional Jueu. El seu paper és garantir que tals comunitats es mantinguin prohibides pels ciutadans palestins, com han descobert precisament els Zakais i els Tarabins en el cas de Nevatim. Allí els funcionaris han insistit en que la família palestina no té cap dret ni tan sols a llogar, no

diguem a comprar, la propietat d'una "comunitat jueva". Aquesta posició ha estat mantinguda amb eficàcia pel Tribunal Suprem d'Israel, que ha convingut que la família ha de sotmetre's a un comitè d'investigació l'objectiu del qual és el d'excloure-la.

Altres cops la Convenció de les Nacions Unides de 1973 sobre "el crim d'apartheid" és instructiva: inclou les mesures "dissenyades per a dividir la població segons criteris racials per la creació de reserves separades i ghettos pels membres d'un grup racial o grups... i l'expropiació de béns d'arrel pertanyents a un grup o grups racials o a membres d'aquests".

Si s'ha mantingut separats als ciutadans jueus i palestins amb tanta eficàcia -i un sistema d'educació separat i severes restriccions als matrimonis entre confessions reforcen aquesta segregació emocional i física-, com va ser que els Zakais i els Tarabins es fessin tan amics íntims? El seu cas és un exemple interessant, una troballa que vaig descobrir quan els vaig trobar. Weisman Zakai és fill de pares jueus iraquians que van immigrar a l'Estat jueu en els seus primers anys. Quan ell i Ahmed Tarbin es van conèixer sent nens als anys seixanta, caminant pels mercats de la pobre ciutat veïna de Beersheva, lluny del centre del país, van trobar que el que tenien en comú era més fort que les divisions formals que suposadament havien de mantenir-los separats i amb temor. Ambdós parlen l'àrab amb fluïdesa, ambdós van créixer en una cultura àrab, ambdós estan exclosos de la societat askenazi jueva i ambdós comparteixen la seva passió pels cotxes.

En el seu cas el sistema d'apartheid d'Israel va fracassar en la seva missió de mantenir-los física i emocionalment separats. Va fracassar en fer-los temorosos i hostils un respecte l'altre. Però tal com els Zakais han après pel seu compte, al rebutjar viure conforme les normes del sistema d'apartheid d'Israel el sistema els ha rebutjat. Als Zakais els han denegat la oportunitat de llogar als seus amics i ara viuen com a pàries a la comunitat de Nevatim.

Finalment anem a considerar el concepte de "seguretat" a Israel.

Com ja he dit, la naturalesa de l'apartheid en les relacions entre ciutadans jueus i palestins està velada en les esferes legals, socials i polítiques. Aquestes no reflecteixen "el petit apartheid", que era una característica sud-africana: banys, bancs dels parcs i autobusos separats. Però hi ha un "petit" cas explícit, quan jueus i palestins entren i surten del país pels passos fronterers o per l'aeroport internacional Ben Gurion. Aquí cau la màscara i el diferent estatus de ciutadania que correspon als jueus o als palestins es mostra totalment programat.

Aquesta lliçó la van aprendre dos germans palestins de mitjana edat que vaig entrevistar aquest mes. Residents en un poble prop de Natzaret, havien recolzat tota la vida al Partit Laborista i amb orgull em van mostrar una descolorida fotografia en la que hi apareixien com a amfitrions en un esmorzar per Isaac Rabín a principis dels anys noranta. Però en el nostre encontre estaven enfadats i frustrats i van prometre que mai més votarien per un partit sionista.

La seva brutal conscienciació va arribar fa tres anys quan viatjaven a Estats Units en un viatge de negocis amb un grup d'agents d'assegurances jueus. Per agafar el vol de retorn van arribar a l'aeroport JFK de Nova York i van veure els seus col·legues jueus passar pel control de seguretat d'Aerolínes Israelianes en uns minuts. Mentrestant a ells els van interrogar durant dues hores i van inspeccionar minuciosament els seus equipatges.

Quan finalment els van permetre passar els van assignar un guarda el treball del qual consistia en mantenir-los vigilats constantment -en presència de centenars de companys de viatge- abans d'entrar a l'avió. Quan un dels germans va anar al bany sense demanar permís la guàrdia el va renyar públicament i el seu cap el va amenaçar amb impedir-li pujar a l'avió si no demanava disculpes. Aquest mes, finalment, un tribunal els va concedir una compensació de 8.000 dòlars pel que va qualificar de "tracte abusiu i innecessari".

Respecte aquest cas s'ha de tenir en compte dues coses. La primera és que l'equip de seguretat d'Aerolínies Israelianes va admetre davant el tribunal que cap dels dos germans representava un risc de cap tipus per la seguretat. La única raó del tracte especial que van rebre va ser la seva pertinença nacional i racial. Fou un cas obvi de perfil racial.

El segon que s'ha d'assenyalar és que la seva experiència no és gens fora del comú pels ciutadans palestins que viatgen des o a Israel. De forma semblant aquests incidents, i molt pitjors, ocorren tots els dies durant tals procediments de seguretat. El que té d'excepcional aquest cas és que els germans hagin dut a terme un llarg i costós procés judicial contra les Aerolínies.

Ho van fer així, sospito, perquè es van sentir profundament traïts. Havien comès l'error de creure que a la hasbara (propaganda) dels polítics israelians de tots els colors que afirmen que els ciutadans palestins poden gaudir d'un estatus igual al dels ciutadans jueus si són lleials a l'Estat. Van pensar que per ser sionistes podrien convertir-se en ciutadans de primera classe. En l'acceptació d'aquesta conclusió havien entès malament la realitat de l'apartheid inherent a un Estat jueu.

Al ciutadà palestí més culte, respectable i ric sempre li anirà pitjor en el control de seguretat de l'aeroport que al ciutadà jueu de pitjor reputació, pitjor que al que expressi opinions extremistes i pitjor, inclús, que a qualsevol ciutadà jueu amb antecedents penals.

El sistema d'apartheid d'Israel està allí per mantenir els privilegis jueus en un Estat jueu. I en el punt on aquest privilegi se sent de forma més visceral pels jueus de peu és en l'experiència de la vulnerabilitat de volar a milers de metres per damunt de la terra, on als ciutadans palestins s'ha de mostrar-los com a forasters, com a enemics, siguin qui siguin i amb independència del que hagin o no hagin fet.

El règim d'apartheid, com ja he indicat, s'aplica als palestins tan a Israel com als territoris ocupats. Però, no és l'apartheid en els territoris molt pitjor que a Israel? No hauríem d'ocupar-nos més del gran apartheid de Cisjordània i la Franja de Gaza que d'aquest apartheid més dèbil? Aquest argument demostra una idea perillosament falsa sobre la naturalesa indivisible de l'apartheid d'Israel cap als palestins i sobre els seus objectius.

És cert que l'apartheid en els territoris és molt més agressiu que a Israel. Hi ha dues raons per això. La primera és que l'apartheid sota la ocupació està molt menys supervisada de prop pels tribunals civils del que ho està a Israel. Vostè pot, per dir-ho sense embuts, lliurar-se'n molt millor aquí. Però la segona i raó més important és que el règim israelià d'apartheid als territoris ocupats es veu obligat a ser més agressiu i cruel, i això és perquè la batalla aquí encara no s'ha guanyat. La lluita de la potència ocupant per robar els seus recursos -la seva terra, la seva aigua i la seva mà d'obra- està en marxa, però el resultat encara no està decidit. Israel s'enfronta a pressions de temps i de legitimitat internacional que es va desfent a mesura que actua per apoderar-se d'aquestes possessions. Cada dia que resisteixen fan que aquesta tasca sigui una mica més difícil.

A Israel, en canvi, el règim d'apartheid està fiançat, va assolir la seva victòria fa decennis. Els ciutadans palestins tenen una ciutadania de tercera o quarta classe; els han arrabassat quasi tota la seva terra; només els permeten viure en els seus ghettos; el seu sistema educatiu està controlat pels serveis de seguretat; només poden treballar en els pocs treballs que els jueus no volen; tenen dret a votar, però no poden participar en el govern, ni efectuar cap canvi polític, etc. Sens dubte un destí semblant també està previst per a vostès. L'apartheid velat és la base per a un emmascarat -i més legítim- apartheid que s'està planificant pels palestins dels territoris ocupats, almenys per aquells als qui permetin quedar-se en els seus bantustants. I per aquesta raó és vital denunciar i derrotar l'apartheid a Israel per resistir a l'apartheid que aquí ha fet arrels.

És per això que hem de combatre l'apartheid israelià a qualsevol part on es trobi; a Jaffa o a Jerusalem, a Natzaret o a Nablús, a Beersheva o a Bilín. És la única lluita que pot portar al justícia als palestins.

Aquest text correspon a la xerrada pronunciada a la Cinquena Conferència Internacional de Bilín, celebrada al poblat cisjordà de Bilín el 21 d'abril de 2010.

Font: www.jkcook.net/Articles3/0478.htm